

A SZÍNES ÍRÓ

Százhuszonöt éve született Krúdy Gyula és hetven éve halt meg. Életműve – mint mondani szokás – ma is él és hat. Az utóbbi időkben pedig posztmodern zilálta korunk kellemes mellékhatásaként mind divatosabb szerző lett, hiszen csak elvétve akadnak egyenes vonalú, oksági kapcsolatokra épülő történetei. Regényei, elbeszélései többnyire metaforikus szerveződésűek, eltört, megszakított menetű epikai álló képek.

Rajongóit persze vajmi kevéssé érdekli az értelmezői okoskodás, a Krúdy-szöveg helytáll önmagáért, sőt mindenkori odaadó olvasójáért is. Híveit lebilincseli a soraiból áradó szecessziós álomvilág ködös-komótos hangulata. A lassú élet kultusza.

A huszadik századi magyar próza egyik megújítója a legegyszerűbb, ősi elemekből és érzelmekből építkező író. Tűz és víz, föld és levegő meghatározó közege jelképes árnyként vetül az önfeledt vallomásvevők szavaira. Az emberi élet alapkérdéseit feszegeti. A születés, a szerelem, a halál költője. Milyen különös az emberi sors! Milyen reménytelen az élet! S mégis, múlhatatlanul gyönyörű minden. Mivel mások gyarlóságait is szereti, nem esik kétségbe soha. A létezés céltalanságának belátásával, termékeny cinizmussal mennyi különcöt, hány groteszk figurát farag! Hölgyek és urak úgy járnak-kelnek az életmű lapjai közt, mint egy nagy álarcosbál forogtatagának vendégei, akik éjfél után sem vetik le maszkjukat. Minder színes itt, mint az álmainkban. Szomorú, színes tartomány ez, színes, szomorkás emberekkel. Aki az ő mondataira bízta magát, színeket hall, ízeket lát, illatokat ízlel. Az érzékek mégsem összezavarodnak, hanem megsokszorozódnak. A látogató olyan világba lép be, mely a költői képekben gondolkodó elbeszélésmód híján tökéletesen rejtve maradna, ha tárgya egyébként ismerős lehetne is.

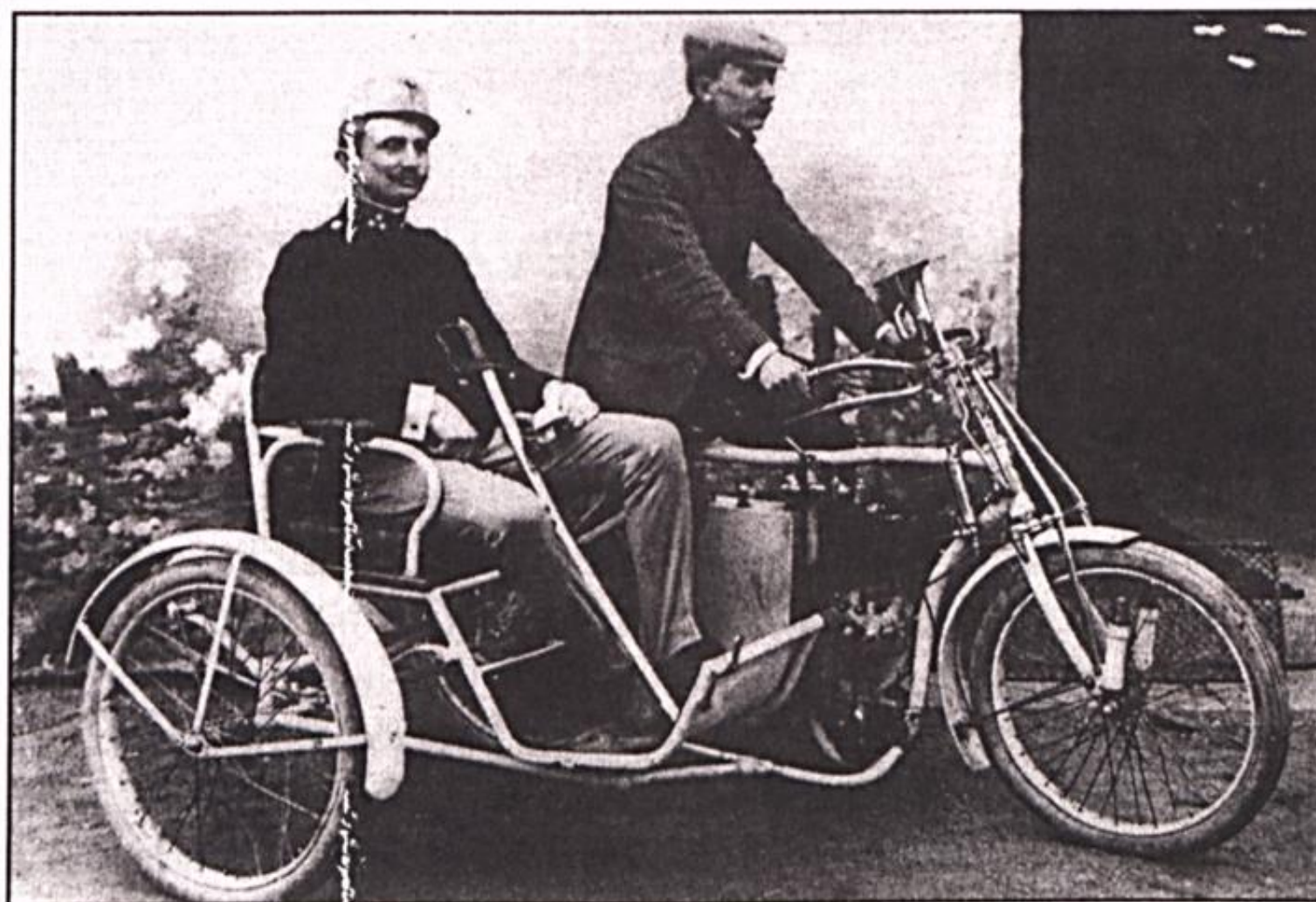
Amit mi, emberek elrontottunk, Krúdy világában épségben őrzik az álmok. Ott nem borul fel a természet rendje. Az évszakok ritmusa, nappal és éjszaka, izzó korong az égen, felhők bús játéka, szél hatalma, szállongó hópihék. Mindennek helye van, vagy legalábbis volt. Egy szilárd múlt tudatával, a mögöttes lét biztonságát vágyva-keresve bolyonganak vándorai. Magányos nők és magányos férfiak furcsa kis kalandjai.

Birodalmi ábrándokból kihullott maroknyi népek vergődése. Az ember boldogságra született, de boldogságát igen gyakran ő maga veszejt el. Rossz döntésekkel, hanyagsággal, mihaszna szenvedélyekkel, melyek nélkül mégsem tudna élni.

Az élet a Krúdy-epika olvasatában korántsem egyszerű képződmény. Sokkal inkább az egymást kiegészítő ellentétek összjátéka valósul meg benne. Aranyfényben sugárzó és koromsötét, örömtől piros és gyászfekete, megrendítően komoly és nevetségesen kicsinyes. Természetes módon itatja át templomi áhítat és féktelen, vagy gyönyör. Tünt idők lenyomata is, ahogyan megformálójuk elképzelte. Békebeli uzsonna végtelenbe nyúló délutánja a terített kerti asztal mellett, napokig tartó hallgatás a holthajtásos kocsmá mélyén, várva az idő múlását. Kalandos szerelmi utazás vidéki fogadók és apró, kopott cukrászdák között. Hosszú beszélgetés, melyben a szerelem és szeszek mámora után két ember egymásnak mesél.

Mi egyebet tehetne a szerzőjét elhagyott, önállóvá vált Krúdy-szöveg? Olvasót alkot magának s az olvasó megalkotja őt, értelmet nyer és elenyészik, majd új életre kel jövőendő olvasói által. A mesélőkedv ereje és az ünnepélyesség szertartása talán még nem veszett el végleg a világból. Talán az álmaink megőrzik jobbik énünket.

Álmodjunk együtt, kedves ünneplő olvasó!

Krúdy Pál és dr. Bácskay Gyula 1907-ben